

TRE FRIADE INSLAG

Vid granskningsnämndens senaste möte tog de upp tre SVT-ärenden från i somras. Alla tre inslagen friades, men i ett fall var nämnden skiljaktig. Det handlade om ett inslag i *Sommarkväll med Rickard Olsson*, som prövades angående mediets genomslagskraft. Inslaget innehöll bland annat en gammal sketch från *Lorry* som anmäldes för nedsättande ord. Majoriteten av granskningsnämnden ansåg att sketchen kunde motiveras av att den visades i samband med ett samtal om förändringar i det svenska humorklimatet.

SAKLIGT ATT "BRITAIN FIRST" ANVÄNDES AV EU-MOTSTÅNDARE

FRIAT: Aktuellt, 2016-06-16, SVT2, kl. 21.00, inslag om ett mord på en brittisk politiker; fråga om saklighet. Dnr. 16/01724.

Inslaget handlade om mordet på den brittiska parlamentsledamoten Jo Cox och den stundande folkomröstningen om Storbritanniens medlemskap i EU. I inslaget sade reportern bland annat: *"Gärningsmannen kunde gripas av polis. Ett ögonvittne uppger att han före attacken ropat 'Britain first', en slogan som är populär bland EU-motståndare."*

En anmälare ansåg att det var felaktigt och grovt generaliserande att påstå att "Britain first" är sammankopplat med EU-motståndare, och att uttrycket snarare är förknippat med det högerextrema och nationalistiska partiet Britain first.

SVT skrev i sitt yttrande att uttrycket "Britain first" användes av båda sidornas kampanjer inför folkomröstningen, men främst av de som ville lämna EU. Det är också, precis som anmälaren skrev, namnet på ett högerextremt parti. Partiet har ingen stor väljarskara men deras retorik och åsikter fångades upp av andra aktörer under debatten inför folkomröstningen.

Granskningsnämnden konstaterar kortfattat att det aktuella uttalandet inte medför att inslaget strider mot kravet på saklighet.

NYHETSPROGRAM FÖR BARN KAN RAPPORTERA OM OTÄCKA HÄNDELSER

FRIAT: Lilla Aktuellt, 2016-07-06, Barnkanalen, kl. 10.00, inslag om ett bombdåd; fråga om mediets genomslagskraft. Dnr. 16/01967.

Inslaget handlade om ett terrordåd i Irak, och påannonserades enligt följande: *"Först i dag ska vi till Iraks huvudstad Bagdad där många människor är ledsna över en hemsk sak som hände där i söndags. Och om du är lite yngre så kan det vara bra att kolla med en vuxen nu."*

I inslaget visades bilder på hur människor tände levande ljus. Reportern berättade att personerna samlats för att visa att det var ledsna och arga över en terrorattack som hade inträffat i Bagdad. Därefter visades bilder från en gatumiljö med utbrända och skadade hus.

Anmälaren var kritisk till att ett inslag om ett tragiskt bombdåd med över 200 dödsoffer visades klockan 10.00 på en barnkanal.

I yttrandet skrev SVT att händelsen hade ett stort nyhetsvärde. SVT har, enligt sändningstillståndet, ett särskilt ansvar att i ett varierat utbud för barn och unga bland annat skildra nyheter på deras egna villkor. Redaktionen valde högst medvetet att inte visa dramatiska bilder på explosioner eller skadade människor. Inslaget skildrade i bild sorgen efter det som hänt och lugna bilder visade på förödelser i området. Programledaren förberedde också tittarna för innehållet. Sättet att berätta nyheten tog därmed hänsyn till den unga tittarmålgruppen.

Granskningsnämnden konstaterar att det i nyhetsprogram riktade till barn måste vara möjligt att rapportera även om otäcka händelser. Det aktuella inslaget hade inte utformats på ett sätt som strider mot bestämmelsen om televisionens särskilda genomslagskraft.

LORRY-SKETCH FRÅN 1994 FRIADES AV OENIG NÄMND

FRIAT: Sommarkväll med Rickard Olsson, 2016-08-13, SVT1, kl. 20.00, inslag om en show med sketcher; fråga om mediets genomslagskraft. Dnr. 16/02165.

En musiker och komiker A gästade tillsammans programmet Sommarkväll med Rickard Olsson. I inslaget diskuterade de kort deras nya show. Diskussionen gick sedan vidare till det svenska humorklimatet och ytterligare en gäst, komiker B, blev introducerad. Ihopklippta sketcher från tv-programmet Lorry, där komiker A var en av huvudförfattarna, visades sedan. En av dessa sketcher visade två nyblivna föräldrar som pratade med en sjuksköterska om deras nyfödda barn.

(Pappa) – Han är ju pappa upp i dagen. (Mamma) – Han är det! (Pappa) – Ja! Är det en liten farfar? (Mamma) – Åh! (Pappa) – Är det en lite fafa? (Mamma) – Fafa. (Sjuksköterska) – Fattar du inte att din fru har haft samlag med en annan?! (Mamma) – Men hur skulle jag kunna haft det, jag har ju varit i Sydafrika? (Pappa) – Ja, där hör du! (Sjuksköterska) – Men för i helvete det är ju ett negerbarn!

Efter de ihopklippta sketcherna återupptogs diskussionen om det svenska humorklimatet. Bland annat följande sades.

(Programledare) – Aa, nu ska vi se. Pedofiler, handikappade, hudfärg, etnicitet det är ingen som skojar om det här i tv i dag. (Musiker) – Nä. (Programledare) - Vad beror det på? (Komiker B) – Alltså, i det här fallet så är det klart att, vi förstår ju alla, vi är inte dumma i huvudet, vi begriper att detta är humor och att man då givetvis (ohörbart) skojar om någonting som är allvarligt och i det här fallet, det är ju en form av satir, eller det är satir och jag menar det är klart att man saknar den här typen av humor och man saknar den här typen av liksom ställningstagande därför det är ju ett ställningstagande därför att de som egentligen borde bli upprörda är ju de som är dumma i huvudet, de borde bli verkligt upprörda, vi som liksom, vi andra har ingen större anledning att bli upprörda utan vi förstår att det är roligt. [...] (Programledare) – Men (ohörbart) jag tänkte de, de som blir ledsna då, alltså de... (ohörbart) (Komiker B) – Ja, men alltså vi ser ju, humor är ju alltid givetvis att man stöter sig med någon, att någon blir ledsen, men det, det spelar egentligen ingen roll vad du skojar om så finns alltid någon som kommer att ta åt sig eller bli ledsen och så vidare. Och jag menar, sånt, håller på och sagt, sånt är livet. (Musiker) – Ha. (Komiker B) - Det är liksom inte värre än så men, så att det hade varit väldigt svårt att liksom skämta och skoja utan att trampa på en öm tå här och var men det viktiga är ju liksom att de som är avsändarna ändå har en idé och en vilja med det de gör så att säga. Att bara göra det i största allmänhet liksom, skoja om rasism, det är ju inte lika roligt men däremot om man har en idé med det, att man vill någonting med det... (Komiker A) – Ja, exakt. (Musiker) – Mm. (Komiker B) – Man vill få människor att förändras och få en förändrad syn [...].

Anmälaren är kritisk till användandet av ett nedsättande ord i en sketch och anser att det utgjorde hets mot folkgrupp.

SVT skrev i sitt yttrande att redaktionens utgångspunkt i det aktuella avsnittet var att det i filmen Yrrol och i humorprogrammet Lorry ofta förekom sketcher som tog ut svängarna ordentligt och som i dagens tv-landskap antagligen skulle anses vara allt för plumpa, fördomsfulla och ibland rent rasistiska för att kunna sändas.

För att tydligt kunna belysa denna intressanta utveckling över tid för dagens tv-tittare ansåg redaktionen att det var en självklarhet att spela upp några av dessa gamla Lorry-sketcher i programmet. Därför visades en klippkavalkad från de gamla programmen från tidigt 1990-tal. Sketcherna sattes i ett sammanhang och ett samtal fördes om hur och varför humorn förändrats.

SVT har förståelse för om många i publiken tar illa vid sig när den i dagens språkbruk djupt nedvärderande benämningen på människor med svart eller mörk hudfärg används. Enligt SVT framgår det klart att sketchen inte hade ett nedsättande eller kränkande syfte. Ordet "neger" förekom helt utan värderingskommentar i Svenska Akademiens ordlista fram till och med den 11:e upplagan 1986. I den 12:e upplagan år 1998 förekommer noteringen "något nedsättande". Sketchen var från filmen Yrrol från 1994. Den visades också nu i ett sammanhang och i en kontext där arkivklippens syfte snarast var att illustrera hur humorgenren har förändrats och anpassats till vårt moderna samhälle. Det gjordes också klart i den efterföljande intervjun att inslaget med sketchen handlade om satir och det fördes ett fördjupande resonemang om behovet av att avsändaren av den här typen av humor har en vilja och en idé om det de gör.

Granskningsnämnden skriver i sitt beslut att nämnden tillämpar bestämmelserna i radio- och tv-lagen och i programföretagens sändningstillstånd. Det ingår inte i nämndens uppgift att pröva frågor om hets mot folkgrupp eller om inslaget strider mot andra lagar och regler. Anmälarens kritik lämnas därför utan åtgärd i detta avseende.

Nämnden anser att den anmälda sketchen kunde uppfattas som kränkande. Nämnden beaktar emellertid att sketchen var från år 1994 och att den visades i samband med ett samtal om förändringar i det svenska humorklimatet. Mot den bakgrunden anser nämnden att inslaget inte utformats på ett sådant sätt att det strider mot bestämmelsen om hänsyn till televisionens särskilda genomslagskraft.

Ledamoten Berivan Yildiz var skiljaktig. Enligt hennes mening var den anmälda sketchen kränkande. Det samtal om förändringar i det svenska humorklimatet som ramade in sketchen var ensidigt och utgick närmast från att humorklimatet var bättre förr. Med denna utformning av inslaget problematiserades inte ämnet i någon egentlig mening och SVT kom därmed att legitimera skämt av det kränkande slag som ingick i sketchen. Mot den bakgrunden strider, enligt henne, inslaget mot bestämmelsen om televisionens särskilda genomslagskraft.

Informationsbrev från SVT Programetik, Sveriges Television, 105 10 Stockholm

E-post: programetik@svt.se, Tel: 08-784 56 78

Om du fått detta infobrev står du även på e-postlistan för nästa.

Nya SVT-prenumeranter kan anmäla sig till programetik@svt.se!